

DE STANDAARD

Vrijdag 19 October.

Abonnementsprijs per 8 maanden:
Voor Amsterdam f 2.50. — Buiten Amsterdam franco f 2.90.
Enkele Nummers 5 Cents aan het Bureau.

BUREAU: Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Directeur-Uitgever J. A. WORMSER.

Advertentiën, van 1 tot 6 regels 90 Cents,
Iedere regel daarenboven 15 Cents. Aanvragen of vermelding
van liefdegaven 10 Cents per regel.

Het pleidooi van Mr. Huber.

II.

Met opzet zwegen we dusver van het voorstel-Lohman zelf, waar de heeren Fabius en Huber tegen stemden.

Dit deden we met opzet. Het was er ons toch niet om te doen, om in de materie dezer zaak partij te kiezen, maar uitsluitend om voor ons kiezersvolk op te komen.

Ging het ook voortaan, gelijk het ditmaal gegaan was, dan zou ons kiezersvolk bedrogen uitkomen; en al zijn inspanning en toewijding geen andere vrucht dragen, dan dat de eer van ons Antirevolutionair beginsel in het twistvuur van onderlinge gedeeldheid onder onze Kamerleden onderging.

Dit mocht niet. Daarom waarschuwden we; en hoe ook de heeren Fabius en Huber hun houding trachten schoon te pleiten, ons kiezersvolk voelt uitnemend wel, dat er naar de methode dezer beide heeren nooit iets van doeltreffende parlementairen arbeid komt.

Nu echter Mr. Huber de zaak zelve ter sprake bracht, zij het ook ons vergund, er ons oordeel over te zeggen.

De kiezers mogen dan weten, dat de Kamer gemeenlijk in 5 Sectiën gesplitst wordt, die, nu de Kamer uit honderd bestaat, elk 20 leden sterk zijn.

Gelijk het tot dusver ging en ook de heer Huber het bestendig wil zien, worden deze Sectiën vastgesteld bij loting.

Gevolg hiervan is, dat deze Sectiën gewoonlijk een staalkaart van alle partijen vertoonen.

In Sectie één b.v. 6 Antirevolutionairen, 12 Liberalen en 2 Roomsche Catholiken. In Sectie twee, 16 Antirevolutionairen, 2 Liberalen en 2 Roomsche Catholiken. In Sectie drie, 6 Antirevolutionairen, 14 Liberalen. In Sectie vier, 13 Roomsche Catholiken, 1 Conservatief en 6 Liberalen en in Sectie vijf, 9 Roomsche Catholiken en 11 Liberalen.

Als allen opkomen, is dus het gevolg van deze samenstelling der Sectiën, dat de Liberalen, die minderheid in de Kamer zijn, toch in drie van de vijf Sectiën de meerderheid kunnen hebben, en de Antirevolutionairen en Roomsche Catholiken slechts elk in één Sectie.

Valt dit nu zoo uit, dan is het gevolg dat er 3 Liberale rapporteurs worden benoemd tegen 2 Antirevolutionaire; en dus ook, dat deze drie een Liberaal tot president van de Commissie van Rapporteurs kiezen.

Het kan bij dit beginsellooze systeem natuurlijk ook andersom uitvallen. Maar dit is geheel wisselvallig. Er is geen maatstaf noch leidraad. En het pure geval van het lot en van een enkele wegblijver beslist, in welke richting de Kamerinvloed bij het welke loopig onderzoek en bij de leiding van het debat werken zal.

Of dus de kiezers zich af afloven, om aan hun partij de meerderheid bij de Stembus te bezorgen, dat baat hun voor de mechaniek der Kamer niets.

In de Kamer wordt het lot getrokken, en door dat lot kan geheel willekeurig de Kamerinvloed juist andersom komen te werken, dan door het volk gewild was.

Doch er is meer.

Neem zelfs voor een oogenblik aan, dat de Sectie-indeling bij loting zeer gunstig voor ons uitvalt, en dat de rechterzijde in 3 van de 5 Sectiën de meerderheid erlangt, dan nog zijt ge aan de fatale werking van dit onhoudbaar systeem niet ontkomen.

Onderstel b. v. dat in uw Sectie zitten 9 Liberalen, 8 Antirevolutionairen en 3 Roomsche Catholiken, dan is de meerderheid aan de rechterzijde en staat het 11 tegenover 9. Ge hebt dus de meerderheid.

Maar hoe gaat het nu, als het op

de keuze van een voorzitter en een rapporteur aankomt? Heeft nu de meerderheid het ook in haar macht, om deze keuze in haar geest en zin te leiden?

Volgens ons stelsel, dat er bij alles voorbereiding en afspraak dient te zijn, ongetwijfeld. Dan toch maken de elf vooraf uit, op wien ze hun keuze vestigen, en alle elf kiezen ze den aangewezenen.

Maar in het stelsel van Mr. Huber niet.

Dan toch moet het individualisme den toon aangeven. Geen afspraak dus en geen voorbereiding der keuze. En derhalve de vraag, wie rapporteur zal worden, ook bij de gewichtigste ontwerpen, overgelaten aan het pure toeval.

D. w. z. dat de negen Liberalen in deze Sectie het dan in hun macht hebben, om als er onder de Rechterzijde schakeeringen in de Sectiën zijn, de minderheid te doen triomfeeren over de meerderheid.

Komt het hun dus voor, dat een Roomsche Catholiek lid als de heer Bahlmann beter hun plannen dient dan een Roomsche Catholiek lid als Dr. Schaepman, welnu, dan zetten zij, tegen den wil der rechterzijde, de keuze van den eerste door.

Dit strekt dan om allerlei gedeeldheid onder de leden der rechterzijde levendig te houden; om de elementen van oppositie in de rechterzijde te prikkelen; en juist die mannen, die de rechterzijde als haar natuurlijke tolken beschouwt, zooveel mogelijk buiten invloed te houden.

Ze doen dit natuurlijk niet louter om de pret, noch uit leedvermaak, maar omdat ze zeer goed inzien, dat zulk een stelsel de Rechterzijde verzwakt, en omgekeerd de belangen der Liberalistische Coterie sterkt.

En het slot van de rekening is derhalve, dat, ook al heeft de Rechterzijde in de meeste Sectiën de meerderheid, de tegenpartij, zoolang dit fatale stelsel stand houdt, het steeds in haar hand heeft, om de zuivere doorwerking van den volksinvloed te verhinderen.

Steunde nu een stelsel, dat derwijze fataal werkt, nog op een beginsel, er ware nog voor te pleiten.

Maar dit is zoo niet.

Het berust op niets dan een fictie. Op de fictie namelijk, dat de honderd Kamerleden, als onbevooroordeelde en niet vooringenomen individuen saamkomen, om, zonder onderling overleg, of zonder eenige partijindeeling, saam te vergaderen, saam te overleggen, en als uitslag van hun saamspreking te vinden hoe het gaan zal.

Dat dit een fictie is, erkent heel de pers.

De Kamer bestaat niet uit honderd losse leden, maar uit vier of meer groepen, die elk uit zeker aantal leden bestaan.

Gelijk van deze partijen spreekt, bij gewichtige keuze, dan ook van te voren af, wat ze doen zal. Als er een Kamerpresident op de lijst moet gebracht, denkt niemand er aan, om zoo maar, op goed geluk af, te gaan stemmen, maar steekt men in elke groep de hoofden bij elkaar en spreekt af wie het wezen zal.

Dit blijkt aan de uitkomst.

Hoe toch zouden anders juist alle Liberalen op Mr. Cremers en juist alle Antiliberalen op Mr. Beelaerts van Blokland stemmen?

Bovendien weet men, dat alle fractiën bij gewichtige aangelegenheden voorvergadering houden. De Liberalen zoo goed als wij.

En voor wie nog aarzelen mochten, om dit feit als onbetwistbaar aan te nemen, toont de uitkomst bij schier alle gewichtige stemmingen, dat de Liberalen steeds als één man uit hun hoek komen. Zoo sterk, dat Mr. Farncombe Sanders, die eerst vóór de splitsing der groote steden gestemd was, er bij eindstemming zich toch tegen verklaarde.

De voorstelling, alsof de Kamer uit honderd losse individuen bestond, raakt dus kant noch wal, en bestaat enkel in de inbeelding van onze Kamertheoretici.

Vandaar dat de samenstelling van de Kamer en de samenstelling van de Sectiën, dank zij dit fatale systeem, nooit op elkaar sloegen of pasten.

Het was of ge een tuig voor een brik op een klipperfregat liet aindragen.

En met een techniek voor een „Kamer uit individuen saamgesteld,” bedierf men alle goede werking in het leven eener Kamer, die, gelijk overal elders, zoo ook hier te lande, zich bewoog naar den golfslag der partijen.

Volkomenjuist stelden daarom Lohman en Schaepman voor om aan dezen onverkwikkelijken misstand een einde te maken, en te zorgen dat voortaan tuig en schip bij elkaar pasten.

Dit nu was het eenvoudigst gevonden, door aan elke groep van twintig leden het recht te geven, om een rapporteur aan te wijzen, en voorts de Sectiën te laten voor wat ze waren. En het is tegen deze innovatie, dat, om zeer begrijpelijke reden, de toorn en woede der Liberalisten losbarsten, en waar bij de heeren Fabius en Huber hun de overwinning schonken.

Een droeve uitkomst, waarbij naar onze vaste overtuiging, behalve in de quaestie van tactiek, waarop ons slot-artikel terugkomt, ook in de quaestie zelve de gezonde ontwikkeling van ons parlementaire leven schade leed.

Hadden toch de heeren Fabius en Huber of ook een Liberaal lid, op hetzelfde doel als Lohman afgaande, een ander en beter voorstel ingediend, waardoor aan den tegenwoordigen misstand een eind ware gekomen, ieder in en buiten de Kamer, zou hun vindingrijkheid hebben toegejuicht.

Maar eenvoudig met de Liberalen te stemmen, en daardoor al het oude zeer te bestendigen, en dat nog wel te doen, gelijk de heer Huber, uit vrees dat de Droite anders te veel van de overmacht der Gauche zou lijden, is puur Conservatisme.

Een *malum bene positum* 1) gelijk Calvin het noemt, rustig zitten laten, om het voordeelige kansje, dat in dit *malum* voor u schuilt.

Uit de Pers.

Eenige dagen geleden ontleenden we aan de radicale *Voorpost* een stukken, waarin gewezen werd op de hatelijke wijze, waarop *Het Vaderland* zich uitliet over den minister Keuchenius in zake de Staatsloterij.

Onder 't opschrift: „Een „vermakelijke” vergissing?” bevatte daarop *Het Vaderland* een terechtwijzing (door verschillende bladen overgenomen) aan 't adres van de *Voorpost*. Die „nauw onbeschofte woorden” waren, zegt *Het Vaderland*, niet van zijn redactie, doch van den minister Keuchenius zelve afkomstig. „En *De Standaard* — die ze gedachteloos naschrijft... wist niet, dat het volk kennis strikt over haar vriend Keuchenius.”

We hebben hierop het stilzwijgen bewaard. Thans geeft de *Voorpost*, de aangevallene, het antwoord.

Het blad verklaart zich alleszins genegen schuld te bekennen, — als er reden voor is. Doch, zegt de *Voorpost*, een hernieuwde lezing der door ons geïncrimineerde zinsnede uit *Het Vaderland* heeft ons niet alleen niet onze overtuiging doen prijsgeven, dat het zoog. „gematigde” orgaan zich onbehoorlijk had uitgelaten over het ministerie en in het bijzonder over den minister Keuchenius, maar ons integendeel daarin versterkt.

Het blad haalt de eigen woorden aan des heeren Keuchenius (in 1884 bij de wet op de staatsloterij), waarop 't *Vaderland* wijst en voegt er bij, dat al zijn, deze woorden juist niet bijzonder gematigd te noemen, dat men door zaken bij hun waren naam te noemen, grooter kans heeft om te geraken tot uitroeping van misbruiken dan door op altijd even zoetsappige en gemoeidelijke wijze de zaken te blijven bekijken. Merx iets anders is het de woorden van den heer Keuchenius te bezigen, door het *Vaderland* aangehaald, zonder zijn lezers in staat te stellen een andere bron te raadplegen dan hun vaak zeer feilbaar geheugen.

1) Een kwaad dat goed zit ingemetseld.

Iets anders, geheel verschillends zelfs is het, naar te schrijven, wat het *Vaderland* schreef, dat men bij nauwkeurige vergelijking zal bevinden al zeer weinig met Keuchenius' philippica gemeen te hebben:

De *Voorpost* wil, desverlengd, toegeven, dat er schijnbaar een flauwe gelijkenis bestaat tusschen de door de redactie van het *Vaderland* geschreven, niet tusschen aanhaling-teekens geplaatste, zinsnede en de aangehaalde, van Mr. Keuchenius. Bij goed lezen echter zullen de laatste woorden voor ieder blikken van geheel verschillenden aard en strekking te zijn, dan die des heeren Keuchenius. Vraag: wens woorden wij hebben aangehaald, die van het „gematigde” liberale blad of die van den heer Keuchenius?

„Het scheen ons, zegt de *Voorpost*, onbillijk toe, dat juist de huidige regeering wordt beschuldigd van bestendiging, d. w. z. van aanmoediging, bescherming van een instelling, die zij, zelfs al acht zij het oogenblik nog niet gekomen om een poging te wagen, ze te sloopen, toch niet minder dan vroeger van harte moest verfoeien. En slechts van de instelling en niet van de regeering sprak Keuchenius, toen hij zeide, dat men zich daarvan „met toenemenden afschuw” moest afwenden.

Nu moge het zeer slim overlegd en wellicht zelfs een kenmerk der „gematigde” liberalen zijn om woorden en uitdrukkingen, averechts en uit hun verband gerukt, aan te halen, om daarna met triomf te kunnen rondbazunen, dat de lezers er zijn „ingevoelen”, — zulk een handelwijze noemen wij allermint een „vermakelijke” vergissing, maar integendeel een allertreurigst opzet.”

Buitenlandsch Overzicht.

Amsterdam, 17 Oct. 1888.

Het onstuimige weder van Dinsdag wrekte bij duizenden in Napels de niet ongegronde vrees op, dat de schouwing der vloot, een tooneel van welks grootsheid men zich zooveel voorstelde, niet zou doorgaan. De kalmer wind die gister woei en ook op de baren zijn invloed gevoelen deed, verbande echter die vrees. De „revue” over de vloot heeft onderdaad plaats gehad en kan in ieder opzicht geslaagd heeten.

Te Castellamare, waar een nieuw pantserschip zou van stapel loopen, droeg het spoorwegstation 't volgende opschrift: „Wilhelm, Humbert, Bismarck en Crispi gebieden den vrede aan de wereld.” In de baai wemelde het van stoomboten en zeilverstuigen, allen met vlaggen getooid. De Duitse kolonie te Napels had zich met extra-stoomboten naar Castellamare laten overbrengen, dat overvol was met bezokers. Een ontzaglijke menigte was opgekomen om het fraaie schouwspel te zien. Men rekent, dat er alleen uit Rome 60,000 personen getogen waren. Fraai, helder weer begunstigde de schouwing over de vloot, waaraan Italië's grootste pantserscheepen deelnamen. Een onbeschrijflijk aanblik bood de watervlakte aan. Honderden witte zeilen dansten als zoovele blanke vogels op den kalmen vloed, welks purperblauw aan de eene zijde met den gezichtsleider ineen smolt, terwijl het aan den anderen kant de schoonste tegenstelling vormde met de donkere, wisselende kustlijn, waar ook de aanvankelijk zacht glooiende Vesuvius zijn wolkkolom hemelwaarts zond.

Keizer Wilhelm en Koning Humbert bevonden zich op een bijzonder stoomjacht, de *Savija*, en gebruikten aan boord daarvan ook het ontbijt. Daarbij stelde Wilhelm II een drank in op den minister Crispi, en gaf hem zijn photographisch portret met een daarbij gevoegd eigenhandig schrijven. Na afloop der schouwing, toen ook het kolossale pantserschip *Koning Humbert* van stapel was geloopt, keerde het stoomjacht naar Napels terug, waar een ontzaglijke menigte de hoogte gasten verwelkomde. Op het luidruchtig werden zij toegejuicht, evenals de bemanning der vloot, die de tevredenheid der vorsten in zoo hooge mate had opgewekt.

Gisteren bezocht de Duitse monarch nog Pompeji. In zijn tegenwoordigheid werden nieuwe uitgravingen aan de noordzijde gedaan. Een huis werd ontdekt, waar men prachtige fresco's heeft opgemerkt. Een tweehonderd man zijn daar aan het werk gesteld. Heden zou de keizer Napels weer verlaten; Zondag moet hij, zoo men weet, in Berlijn terug zijn.

Over het onderhand van Wilhelm II met den paus, zijn de bladen nog niet uitgepraat. De eenige die echter bepaald nieuws daaromtrent brengt, is de *Standard*, welks berichtgever te Rome meent, dat de quaestie van 's pausen wereldlijke macht wel degelijk is aangevoerd, ofschoon tegen den zin van den keizer. De paus begon over deze aangelegenheid met te doen opmerken, hoezeer zijn invloed ten goede zou toenemen, bijaldien Europa besluiten mocht 's pausen wereldlijk gezag te herstellen. De keizer

trachtte het onderwerp te vermijden, maar toen de paus bleef aandringen, zeide Wilhelm hem rouduit, dat hij de macht miste om het vraagstuk ter sprake te brengen, aangezien hij te Rome vertoefde als gast en bondgenoot van den koning van Italië. De paus zinspeelde desmetten op zekere Europeesche mogendheden, waaronder Frankrijk, die het herstel van zijn wereldlijke macht wenschen. De keizer bleef echter onverzettelijk.

Daags daarna had graaf Bismarck een onderhoud met den paus, bij hetwelk eerstgenoemde de woorden des keizers herhaalde, en daarbij tevens te kennen gaf dat deze niets onaangenaams bedoeld had voor den persoon des pausen. Ders betrugning moest blijkbaar strekken om ook den ongunstigen indruk eenigszins weg te nemen, dien de dronken van Wilhelm aan den maaltijd in het Quirinaal hadden veroorzaakt. Eveneens was men er op het Vaticaan niet bijzonder over gesticht, dat de Duitse keizer geweigerd had de gezanten van sommige mogendheden bij den paus te ontvangen. Alles wijst er op, dat het onderhoud, hoe minlijk misschien ook gevoerd, aan resultaten niet bijzonder rijk zal zijn, indien men er nog iets van verwachten mag.

Mackenzieen Geffcken dingen in Duitschland om den voorrang. 't Is niet te zeggen wiens zaak thans daar de meeste aandacht trekt.

Wet den eerste betreft kan gemeld, dat van zijn verveerschrift reeds 130,000 exemplaren zijn in beslag genomen. Met de meeste gestrenghed wordt het verbod om dit geschrift te verspreiden doorgevoerd. De overheden gaan zoover, dat ze zelfs de spoorwegwagens voor het internationaal verkeer onderzoeken; groote pakken aan boekhandelaars worden door de post eerst loegemaakt om te zien, of er ook verboden was in schuilt. Niet weinig strijdt met deze handelwijze een officieus bericht uit Berlijn, volgens 'twelk het openbaar ministerie aldaar niets te maken had met het bevel tot intaslageming van het geschrift van Mackenzie. Het gerecht te Mülheim heeft alleen dien maatregel bevolen. Men acht het daarom niet onmogelijk, dat de strafrechter alsnog bevel geeft tot vrije verspreiding van het geschrift.

Terwijl de Engelsche doctor aan de *Pall Mall* verklaard heeft, dat keizerin Frederik zijn boek niet vóór de openbaarmaking inzage, heeft een Duitsch uitgever voor de overheid getuigd, dat keizerin Frederik het manuscript in het Engelsch heeft gelezen, vóór het door den druk openbaar werd gemaakt. Nu ook de bekende Prof. Virchow zich afgescheiden heeft van Mackenzie, en diens beweringen in hoofdzaak als niet houdbaar kenschetste, is Mackenzie's ster te Berlijn geheel ondergegaan. Zijn voorstel om zijn zaak te onderwerpen aan de scheidsrechtelijke uitspraak van Amerikaanse geneesheeren, waartoe hij en Prof. Bergmann elk een 60,000 gulden zouden beschikbaar stellen, wordt in de Duitse hoofdstad het summum van bespottelijkheid geacht.

Met de zaak van Dr. Geffcken schijnt het een weinig beter te staan. Volgens een Beiersch blad heeft Keizer Wilhelm verklaard, dat het proces tegen Geffcken, naar hij gelooft, met het oog op overwegende belangen wel op niets zal uitloopen. De bladen die met vorst Bismarck meegaan, geven daarentegen na de beslissing, die door het rijksrechtshof te Leipzig genomen is om n.l. Geffcken niet uit de voorloopig 's hechtenis te ontslaan, te kennen dat zijn zaak blijkbaar een ernstiger wending krijgt.

Van andere zijde wordt gemeld, dat de rechter van instructie Hirschfeld naar Bazal gezonden is, om door tusschenkomst van den aldaar aangekomen keizerlijken hofmaarschalk Liebenau nauwkeurige inlichtingen over den gang der instructie tegen Geffcken aan keizer Wilhelm in Italië te doen toekomen.

Graaf De Robilant, wiens overlijden onder de telegrafische berichten vermeld wordt, was in 1823 te Turijn geboren. In den slag bij Novara verloor hij de linkerhand, maar toch maakte hij den veldtocht van 1866 nog mee. Daarna werd hij gezant te Wenen en vervolgens minister van buitenlandse zaken. In die betrekking legde hij den grondslag tot het Italiaansch-Duitsch-Oostenrijksch verband; eindelijk werd hij gezant te Londen, wat hij slechts eenige maanden is geweest.

De Duitse Oost-Afrikaansche Maatschappij, waarvan de maatschappelijke zetel te Berlijn is, heeft bericht ontvangen, dat de oudste harer nedersettingen, het station Madinold, aan de Kingani-rivier, door de inboorlingen is in de asch gelegd. De be-

ambten der maatschappij hebben in tijds knuven vuchten.

De rechtbank van Californië heeft de besluiten omtrent de ontzegging van het land aan de Chinezen, wettig verklaard.

Te Rouaan heeft gisterochtend om zes uur een verschrikkelijke gasontploffing plaats gehad in het tolkantoor op de Quai de Havre. Vier beambten waren aanwezig; van een hunder werden beide benen verbrijzeld, van een ander de benen en schouders, terwijl de twee overigen eveneens zwaar gewond werden.

Men heeft getracht den anarchist Troppmann uit de gevangenis te Villingen te doen ontsnappen. Een bewaker werd daarbij gewond. De wacht is nu verdrievoudigd.

Op den rampspoedigen Lehigh-Valley-spoorweg in Pennsylvania, waarop dezer dagen 68 menschen het leven verloren, heeft wederom bij Hazleton een botsing plaats gehad tusschen een goederentrein en een trein met materiaal, waarbij 15 menschen omgekomen en 17 gekwetst zijn.

Binnenland.

AMSTERDAM, 18 October.

TWEDE KAMER.

Het afdeelingsonderzoek van de verschillende hoofdstukken der Staatsbegroting en van de Indische begroting is ten einde gebracht; in de kortz. namiddagzitting, gisteren gehouden, deelde de Voorzitter nog mede, dat tot Voorzitters der commissien van rapporteurs benoemd waren: voor Hoofdstuk VII (Oorlog) de heer Fabius, voor Hoofdstuk X (Waterstaat enz.) de heer Rutgers van Rozenburg, voor Hoofdstuk X (Koloniën) en insgelijks voor de Indische begroting Dr. Schaepman, voor Hoofdstuk I en II (Huis des Konings en Hooge Collegien van Staat) VIIA (nationale schuld) XI (onvoorziene uitgaven) Middelen en Algemeene Beschouwingen graaf Schimmelpenninck van Nijenhuis.

Het jaarlijksch verslag der vestingwerken is gesteld in handen eener commissie bestaande uit de heeren Fabius, Seiffardt, Van Leden Sels, Van Vlijmen en Heldt; de inlichtingen op het adres van Vader en de Boer die zich beklagen dat zij als niet militaire opvolgers aan het Instituut te Willemoord toch militaire straf moesten ondergaan, zijn gesteld in handen van de heeren Viruly Verbrugge, Schimmelpenninck van der Oye, Seret, Van Vlijmen en Land. De inlichtingen op het adres van G. Tiets, gepensioneerd vuurstoker der marine, die hooger pensioen verzocht had, werden niet aan eene commissie overgedragen maar op voorstel van den voorzitter eenvoudig voor kennisgeving aangenomen; hetzelfde is geschied met de mededeeling van de schikking tusschen Nederland en België betreffende de verlaging van port voor drukwerken.

Het gewijzigd reglement van orde, waarin nog enkele verduidelijkingen waren aangebracht, is vervolgens zonder hoofdelijke stemming aangenomen, om op 1 November in werking te treden. Volgens de bepalingen, die zowel in het nieuwe als in het oude reglement gelden, stelde de voorzitter daarvoor, eenige kleine wetsontwerpen, die in staat van wijziging waren, waaronder dat tot goedkeuring van het contract met de Maatschappij Zeeland, dat spoedeisend is, tegen Vrijdag aan de orde te stellen. De leden verlangden echter naar huis en toonden weinig lust een dag zonder kamerarbeid in Den Haag te verlijven; een voorstel van den heer Van Baar, om, in afwijking van het reglement van orde, reeds heden de wetsontwerpen te behandelen, werd dan ook niet bestreden en zonder stemming aangenomen.

Hiermede waren de openbare werkzaamheden afgelopen en daarop ging de Kamer over in comité generaal.

Gedwongen Winkeling.

De heer Domela Nieuwenhuis heeft een Mem. van Antwoord ingediend op zijn voorstel en een gewijzigd ontwerp, luidende:

Art. 1. Zij, die personen in dienst hebben, zijn verplicht het loon uiterlijk om de week uit te betalen in Nederlandsche guldspesien of munt- of bankpapier.

Deze bepaling is niet van toepassing op inwonende dienstdieners, scheepsgesellen, militairen en openbare ambtenaren.

Art. 2. Het is den werkgever verboden het loon uit te betalen op plaatsen waar sterke drank wordt verkocht, noch in winkels gedreven door hem zelf, zijne echtgenoot, of personen die tot hem in eenigerlei dienstbetrekking of betrekking van bloedverwantschap of zwagerschap staan.

Het is aan sluiters en tappers van sterken drank verboden de uitbetaling van loonen in hunne inrichtingen toe te laten.

Art. 3. Alleen wegens schade aan den werkgever toegebragt door eene daad des arbeiders of door zijne nalatigheid of onvoorzichtigheid, mag inhouding plaats hebben op het loon des arbeiders.

Bij geschil over de vraag of schade is toegebragt door de daad, nalatigheid of onvoorzichtigheid des arbeiders of over het bedrag der schadevergoeding beslist de rechter.

Vooraf de rechterlijke beslissing kracht van gewijsde heeft verkregen, mag geen inhouding geschieden.

Art. 4. Het is den werkgever of hun ondergeschikten verboden arbeiders te ontslaan, te schorsen, te beboeten, eenigerlei voordeel te ontnemen, of eenigerlei nadeel hoegenaamd toe te brengen, op grond van de wijze waarop zij over hunne inkomsten beschikken.

Het is den werkgevers of hun ondergeschikten mede verboden eenigerlei invloed hoegenaamd te oefenen op de wijze waarop de arbeiders wenschen te beschikken over hunne inkomsten, hetzij door bedreiging met ontslag, schorsing, boete, ontneming van eenigerlei voordeel, toebrenging van eenigerlei nadeel, hetzij door verzoeken of door welke andere middelen ook.

Art. 5. Ingeval werkgevers zelve, hunne echtgenooten of personen die tot hen in eenigerlei dienstbetrekking of betrekking van bloedverwantschap staan, een winkel drijven, in een winkeling zijn betrokken of anderszins in een winkel goederen kunnen worden verkregen, dan mogen in die winkels aan de personen in dienst der werkgevers de goederen niet hooger worden verkocht dan tot een prijs die in verband met de plaatselijke omstandigheden, kan geacht worden gelijk te staan met de prijzen elders geldende.

Art. 6. Betaling van verschuldigd loon in goederen of in bons voor goederen of in welken anderen dan den in art. 1 bepaalden vorm ook is van onwaarde, en de arbeider behoudt ondanks zoodanige uitkeering het recht om de betaling van het volle loon in geld te vorderen, ook al ware bij contract anders bepaald.

Tegen eene vordering van den arbeider tot uitbetaling van loon mag niet in compensatie worden gebragt het door hem verschuldigde wegens aan hem geleverde goederen of bons voor goederen of aan hem verleende diensten hoegenaamd.

Geen rechtvaardiging is toegelaten ter zake van schuld wegens leveringen in strijd met art. 6. Ingeval de betaling reeds heeft plaats gehad, is de verkoper verplicht aan den koper terug te geven hetgeen deze, naar de schatting des rechters, heeft betaald boven den daar bedoelden prijs.

Art. 7. Overtreding dezer wet wordt gestraft met een geldboete van ten minste 100 gulden.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen vijf jaar is verlopen sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens overtreding dezer wet onherroepelijk is geworden, wordt eene geldboete van ten minste 600 gulden opgelegd.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen vijf jaar is verlopen sedert eene herhaalde veroordeeling van den schuldige wegens overtreding dezer wet onherroepelijk is geworden, wordt eene geldboete van ten minste 1000 gulden opgelegd en de schuldige wordt ontslag van het recht van kiezen en de kiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en van het recht van uitoefening van zijn beroep of van een of meer zijner beroepen.

De ontwerper zegt in zijn Memorie van Toelichting o. a. dat de zaak spoedige voorziening vereischt en dus eene noodwet alleszins gerechtvaardigd mag heeten, hierin verschillende van de leden, die zich voorstanders noemden eener wettelijke regeling, maar geen reden zagen om bij de vele ontwerpen van sociaal politichen aard, die regeling behoeven, juist deze aangelegenheid zoo bijzonder op den voorgrond te plaatsen. Hun zij opgemerkt, dat dit bezwaar zou worden opgeworpen bij elk ontwerp, waarvan eene regeling zou worden voorgesteld. Ook gaat het niet aan, zich achter de veelheid van onderwerpen te verschuilen om geen enkel te regelen; neen, er dient dan toch met één daver vele onderwerpen een begin te worden gemaakt. Verder merkt hij op, dat niet hij dit punt op den voorgrond heeft geplaatst, maar dat het zich als het ware zelf op den voorgrond heeft gedrongen, bij gelegenheid van de jongste werkstakingen in de weenderijen, toen deze aangelegenheid bekend werd als een der oorzaken van den maatschappijken strijd. Toen hebben de arbeiders het misbruik der gedwongen winkeling onder de aandacht van het publiek gebragt en nu zou het zeer zeker niet verstandig zijn, door allerlei afleiding deze zaak van de baan te schuiven. Wat de vraag betreft, door sommige leden ontkennend beantwoord, of Staatsverschuldheid in beginsel wenschelijk is, heeft het hem verbaasd in dezen tijd nog menschen te vinden die de stelling wraken: „De Staat is geroepen tegen misbruiken te waken.”

„Het is niet anders”, zegt de voorsteller, „dan een algehele onbekendheid met den feitelijken toestand, als men durft beweren dat de arbeiders vrij zijn, waar zij met handen en voeten gebonden worden om zich op genade en ongenade over te geven aan de willekeurige voorwaarden, die hun door de werkgevers kunnen worden opgelegd. Op papier zijn loon voorstellingen en redeneries heel mooi, maar ze zijn slechts een feitelijke miskenning der bestaande verhoudingen. Indien de arbeiders zulke redeneringen lezen, dan zullen zij daarvoor lachen of wel het zal hun grieven, vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat aan de tusschenkomst van den Staat, die men ter bescherming van de arbeiders vraakt, de regerende klasse zelve tal van voorrechten is verschuldigd.” Hij wijst tot staving van dit zijn beweren o. a. op de afkoopbaarheid van den militieplicht, op het monopolie van het notariaat, op het nog onlangs vernieuwde Bankmonopolie, eindelijk op onze eigendomswetgeving en op de politieke macht aan het bezit verbonden, met het oog waarop men het recht heeft te beweren, dat de regerende klasse eigenlijk geheel haar bestaan te danken heeft aan den Staat, waarvan echter de arbeider alleen de lasten, de politie en de gevangenis schijnt te mogen kennen.

Bij K. B. van 16 Oct. 1883 is benoemd tot advocaat-generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden Mr. J. G. Patijn, gewezen officier van justitie bij de arrondissementsrechtbank te 's Gravenhage.

Tengevolge van deze benoeming, zal de heer Mr. J. G. Patijn het lidmaatschap van de Tweede Kamer, hem in het voorjaar door het kiesdistrict Schiedam, opgedragen, moeten neerleggen.

Gelijk men weet heeft de thans geldende Grondwet in tegenstelling met die van 1813, het lidmaatschap van de Staten-Generaal uitdrukkelijk onverenigbaar verklaard met het ambt van advocaat-generaal bij den Hoogen Raad.

De Tweede Kamer, die op reeds gezegd is, (zie Kamertelegram) zal waarschijnlijk 13 November weer samenkomen. De bijeenroeping der Eerste Kamer wordt inmiddels verwacht.

Een wetsontwerp tot vaststelling van algemeene regelen voor provinciale belastingen, door art. 176 der nieuwe Grondwet gevorderd, is in voorbereiding.

De verkiezing van een lid der Provinciale Staten in het hoofdkiesdistrict Deventer, ter vervulling van de vacature, ontstaan door het nemen van ontslag van den heer B. H. W. T. Wernidly, is door Gedeputeerde Staten bepaald op Dinsdag 13 November a.s. en de herstemming, zoo die noodig mocht zijn, op Dinsdag 27 November d.a.v.

De verkiezing van een lid der Provinciale Staten van Noord-Holland in de plaats van wijlen den heer J. C. Zimmerman zal den 13 November e. k. worden gehouden.

DE UNIE.

De jaarvergadering der „Unie, een school met den Bijbel”, hield in Utrecht gehouden was goed bezocht. Prof. Lohman opende met een herinnering aan den strijd voor en sinds 1878. Er is reden tot dank, maar ook is aanbeveling noodig. Het jaarverslag werd daarna vastgesteld. Ingekomene was een schrijven van Jhr. Mr. Elout van Soeterwoude, die bedankte als erevoorzitter. De secretaris mededeelde dat de Unie-collecte vermoedelijk f 90,000 zal opbrengen; de penningmeester deelde mede dat de inkomsten verminderden. Het aantal correspondenten is met 84 toegenomen, sinds '87 zijn 23 nieuwe scholen bijgebouwd. Van de vraagpunten werden 2 en 3 verworpen; punt 4, over de afschaffing van den vaccedwang, werd daarna in behandeling genomen. In de vacature-Keuchenius werd gekozen dr. L. de Geer te Velp; in de vacature-Ploos de heer Oppendijk; in de vacature-Mackay de heer Eishout. Morgen hopen we uitvoeriger bericht te geven.

Zooals wij gisteren reeds in onze stadseditie meldden, zijn voor de verkiezing van een lid der Prov. Staten van Friesland in het district Leeuwarden, uitgebragt 2238 geldige stemmen. (Gekozen is de heer S. B. Dijkster, burgemeester van Tietjerksteradeel (liberaal), met 1376 stemmen. Op den heer D. D. Koolstra (antir.) werden 867 stemmen uitgebragt.

Volgens bericht is het stoomschip *Bantam*, van Java naar Amsterdam en 7 Oct. van Genua vertrokken, ten gevolge van het slechte weder liet gesprongen en met uitgedoofde vuren en 8 voet water in het ruim te Port Mahon (eiland Minorca) binnengesleept.

Progressieve gemeentebelasting.

Gisteren avond werd in een openbare vergadering van de kiezersvereniging *De Grondwet*, onder voorzitterschap van Mr. N. G. Pierson het voorstel-Gerritsen betreffende de gemeentebelasting in Amsterdam besproken.

De voorzitter noemde het beginsel der progressieve belasting een liberaal beginsel; mischien ook was het wel een te liberaal beginsel, maar in elk geval diende het in een liberale Vereniging te worden besproken en overwogen. Daarna werd ter inleiding het voorstel gegeven aan Mr. A. D. van Assendelft de Coningh.

In beginsel is de afleiding voorstander der progressieve belastingheffing. Maar, zegt hij, laten wij elkander wel verstaan! Het doel moet wezen, dat het gehele belastingstelsel progressief werkt, maar het is daarom volstrekt niet noodig, dat iedere belasting op zichzelf progressief zij. Men moet vooral niet vergeten, dat elke belasting een onderdeel vormt van een groot geheel. Het kan dus zeer goed zijn, dat wanneer men bij een proportioneel inkomstenbelasting heeft en daarnaast eene hooge successiebelasting, eene verteringsbelasting die rekening houdt met meubelen, dienstdieners, rijtuigen, accijnzen op artikelen van weelde, wijnen, goud en zilver, enz., dat dan toch het totaal der belastingen progressief werkt, al is de inkomstenbelasting proportioneel. De heer Gerritsen heeft dit blijkbaar ook gevoeld, hij wil de vrijstellingen van inkomsten belastingen f 600 tot f 1000 uitbreiden. En toch is het een onloochenbaar feit, dat de zeer kleine inkomsten in de gemeentebelastingen niet te veel, eer te weinig betalen. Maar te recht wijst de heer G. er op, dat de arbeidende klasse en kleine ambtenaren reeds zeer zwaar gedrukt worden door de rijksaccijnzen op eerste levensbehoeften enz. en dat, al komt dit geld niet in de gemeentekas terecht, een rechtvaardig en verstandig gemeentebestuur daarmede toch rekening moet houden. Volkomen juist gereedeneerd, maar als dat zoo is — en het is zoo — dan mag het gemeentebestuur ook wel in aanmerking nemen dat, ofschoon de meervermogenenden bij eene evenredige heffing naar het inkomen in die belasting te weinig betalen, dit in een goed belastingstelsel kan worden opgewogen door belastingen op vermogen, vertering of weelde. De gemeentelijke inkomsten belasting behoort daarom niet noodzakelijk progressief te zijn, als maar het totaal der belastingen van staat, provincie en gemeente te zamen progressief werkt.

Na opsomming van de bezwaren die invoering van een progressieve gemeentebelasting bepaaldelijk in Amsterdam zou hebben, kwam spr. tot de volgende slotsom: 1. Het gehele belastingstelsel moet zóó zijn ingericht, dat de ingezetenen progressief belast worden, dat de meervermogenenden niet betrekkelijk evenveel, maar meer betalen dan de minvermogenenden.

2. Hieruit volgt echter niet, dat elke belasting op zichzelf progressief moet zijn. Proportionele belastingen kunnen door andere, die uitsluitend op de meervermogenenden drukken, worden aangevuld.

3. Of de plaatselijke inkomstenbelasting progressief moet zijn, is niet naar vaste regelen uit te maken. Men moet hierbij te rade gaan met plaatselijke omstandigheden.

4. In Amsterdam zou de invoering der progressie op de economische ontwikkeling der gemeente nadeelig werken.

Tegen de laatste bewering kwam Mr. N. A. Calisch op. Deze had beter vertrouwen in de goede gezindheid der rijke Amsterdammers en vreesde niet voor oneerlijke aangifte en ook niet voor het verlaten der stad door de grootste kapitalisten.

De heer Hugo Muller trad in een bevestigende om van te toonen dat de vlucht uit Amsterdam niet zoo groot of zoo overwegend is als wordt beweerd, en verklaarde van den inleider het bewijs te hebben verwacht dat ons samenstel van belastingen progressief werkt.

De heer Gerritsen beweerde, dat de groote inkomens alhier, niet zoo wisselvallig zijn als de inleider dit deed voorkomen. Dapt te Zayndam, te Koog a/d. Zaan, plaatsen van handel en fabriekswezen de progressieve inkomstenbelasting werkt. Is niet aan te nemen dat die in een handelsstad als Amsterdam niet zou kunnen worden ingevoerd. Aan verhuizing op groote schaal geloofde spr. niet. Wegens invoering eener rechtvaardige belasting verlaten de Amsterdammers hun stad niet.

Wat heeft men niet gevreesd voor het verlaten der stad door de groote inkomens toen de inkomstenbelasting worden driepct werd geheven!

De heer Van Assendelft de Coningh bleef ten slotte zijn beweringen handhaven en kwam tot de slotsom, dat het voorstel-Gerritsen bedoelde de kip, die gouden eieren legt te slachten.

Met dankbetuiging aan inleider en verdere sprekers, werd de vergadering gesloten.

De quaestie tusschen de directie der paardentram Hoorn-Enkhuizen en den burgemeester van Westwoud, betreffende het leggen van de rails in genoemde gemeente, is in der minne geschikt. Het nog te maken gedeelte der baan, omstreeks 1000 meters, kan dus spoedig voltooid zijn. Den 15en November a. s. hoopt de directie de geheele lijn voor het publiek verkeer open te stellen.

Kellermann contra Sol.

De heer Kellermann schrijft aan het *Van d.*: Onder bovenstaand opschrift verscheen heden in uw blad een ingezonden stuk van den heer Sol, waarin hij de uitspraak van het scheidsrecht mededeelt.

De vergunning hiertoe was ieder onzer door het scheidsrecht gegeven, doch daarmee hield onze bevoegdheid op en wij moesten ons onvoorwaardelijk bij de uitspraak nederleggen, zooals blijkt uit de volgende ons vooraf gestelde eischen: „dat U onvoorwaardelijk onderwerpt aan de drie volgende punten: a. de uitspraak van het scheidsrecht; b. hiervan het gebruik te maken dat het scheidsrecht zal vaststellen; c. dat de kosten door beide partijen ieder voor de helft zullen worden gedragen.”

Aan die voorwaarden hebben de heer Sol en ik ons onvoorwaardelijk onderworpen, daar als conditio sine qua non was gesteld, dat anders het scheidsrecht geen voortgang zoude hebben.

De heer Sol nu verbreekt in bovenbedoeld stuk de door hem onder de punten a en b afgelegde schriftelijke belofte, door een voorwaarde te stellen, die, mocht ze geëischt worden, niet door hem maar wel door het scheidsrecht gedaan had moeten worden. Ik bepaal mij met tegen die handeling, welke de aandacht van de hoofdzak schijnt te moeten afleiden, te protesteeren tot dat de heeren van het scheidsrecht zullen beslissen hebben of de handeling van den heer Sol in dezen correct is, in verband met onze beloften en hunne opvatting.

DORDRECHT, 17 Oct. Bij herstemming tot lid voor den Gemeenteraad is gekozen de heer J. v. d. Velden (lib.) met 217 stemmen. De heer A. Verhoeven (antir.) had er 594.

BERGUM, 17 Oct. Tot lid van den gemeenteraad te Tietjerksteradeel is gekozen de heer Melle A. de Boer, de candidaat der liberalen, met 467 van de 815 geldig uitgebrachte stemmen. De heer H. Weeber, anti-revolutionair, verkreeg 338 stemmen.

GEMEEND NIEUWS.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken houdt een openbare vergadering ten Stadhuize, op Vrijdag 19 dezer, des avonds te 7½ uur, ter behandeling van ingekomen stukken.

Een 17 jarige jongen uit de Oostenburgerdwarsstraat, heeft in een fabriek aan het Bickersplein, waar hij werkzaam was, een ijzeren spant op het hoofd gekregen. Hij is per raderbaar naar het Binnen Gasthuis vervoerd, alwaar slechts de dood kon worden geconstateerd.

De drie liberale kiesverenigingen *Burgervrijheid*, *Grondwet* en *Amstelsburgervrijheid*, zullen 6 November vergaderen tot bespreking van een voorstel tot samenwerking.

Er bestaat plan de voormalige rectorwoning aan den Singel bij de Munt — indien zij niet geschikt blijkt voor bureau der schutterij — in te richten voor tijdelijk nachtverblijf van hen, die geen middel van bestaan en geen onderkomen hebben.

Men schrijft uit de Beneden-Betuwe aan het *Utr. Dagbl.*:

Dat hier de prijzen der landerijen niet-tegenstaande alle klachten nog niet zoo laag zijn, bleek nog dezer dagen. Een hofstede onder Lienden, groot 3.21 H., bracht toch nog f 9918, en een onder Meerten, groot 1 H. A., f 6000 op.

De postcondukteur Kieke is op verzoek der Leidse politie te 's Gravenhage aangehouden en naar Leiden overgebracht, om aldaar gehoord te worden ter zake van verduistering van gelden uit een postzak, dien hij op de lijn Leiden-Sassenheim onder zijne berusting heeft gehad. Toen de briefvergaarder in laatstgemelde plaats den zak ontzede, was de waarde verdwenen. Den inspecteur van politie R. Pronk, te Leiden, mocht het gelukken een gelijk bedrag als ontvreemd te vinden in het bezit van eene vrouw te Amsterdam, met wie K., die met zijne vrouw te 's Hage woonde, in ongeoorloofde betrekking leefde.

Dezer dagen werd in een gemeente in Noord-Holland ontdekt, dat een loteling der militie zich 14 jaren geleden als eenige wettige zoon van den dienst had doen vrijstellen, terwijl hij op die vrijstelling geen recht had, omdat hij nog een halven broeder in leven had. Hij zal zich thans nog over deze ontduiking te verantwoorden hebben. Duurt het nu en dan wat lang, 't schijnt dat zulke feiten toch in den regel wel voor den dag komen; zij hebben voor den betrokken persoon bovendien dit nadeel, dat hij thans veel langer werkelijken dienst zal hebben te doen.

De Koninklijke Paketvaart-Maatschappij heeft den bouw van drie der vier haren dienst benodigde stoomschepen opgedragen aan de Koninklijke fabriek van stoom- en andere werktuigen te Amsterdam, en vier aan de Koninklijke fabriek de „Schelde” te Vlissingen.

Zaterdag avond 10¼ uur werd te Lisse een maanregenboog waargenomen. Terwijl er bij eene weinig bewolkte lucht wat regen viel, en de maan zich niet ver boven den horizon verhiel, vertoonde zich aan den noordelijken hemel een zwak getint regenboog. Het verschijnsel duurde slechts 2 minuten. (H. D.)

Men merkt op, dat het gebeurde met de twee achter elkander rijdende stoomtrams van de Haagse Tramwegmaatschappij op den Rijswijkerschen weg niet plaats had kunnen hebben, indien het rollend materieel ware voorzien van zelfwerkende remmen als de *vacuum rem*. De proeven, op de Gooische stoomtram genomen, moeten dit beslissen bewezen hebben.

De Staats-Courant.

Benoeemd is tot lid van het college van regenten over de gevangenis en 's Gravenhage Dr. F. J. Van Leent, schout bij nacht, inspecteur van den geneeskundigen dienst der gemeent.

Met 1 Januari 1889 is van Dr. J. Keyzer, te Middelburg, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als lid van den geneeskundigen raad voor Zeeland.

Aan I. D. Evera, is op zijn daartoe gedaan verzoek, eervol ontslag verleend als lid van het college van regenten over de Rijkswerk-inrichting en het huis van bewaring te Hoorn, onder dankbetuiging voor de in die betrekking bewezen diensten, en is benoemd tot lid van gemeld college A. Kennaer, ingenieur van den waterstaat aldaar.

Kerknieuws enz.

Beroepen.

NED. GEREF. KERK. Te Delft, C. W. J. van Lummel, te Waarder.

NED. HERV. KERK. Te Nigtevecht, J. P. Hattink Sr., te Harderwijk.

Bedankt.

NED. HERV. KERK. Voor Cillaarshoek, door A. ten Have, cand.

Zesal.

NED. HERV. KERK. Te Boskoop: F. W. Drijver, te Warder; J. L. Fortuyn Droogplever, te Nede; K. G. F. W. Ham, te Middelham; J. van Loenen Martinet, te Sandpoort; H. J. van Noubout H. Gz. te Oudshoorn, en C. Woutman, te Berkhout.

Het nieuwe kerkgebouw der Ned. Gereformeerden te Nieuw-Helvoet zal 28 Oct. ingewijd worden door Dr. Rudolph van Heineoord.

De „Kerkelijke Kruisen” te Rinsumageest en Sijbrandahuus en te Vorden zijn door Z. M. goedgekeurd.

Door de beide jongelingsverenigingen te Spijk in Groningen is voor de Keuchenius-school in Indië ruim f 167 bijeengebracht.

Onder leiding van Dr. H. Beuker van Leiden werd gisteren te Utrecht een vergadering gehouden ter raadpleging over de oprichting van een Christelijk instituut voor doofstommen en blinde kinderen. Dr. Vonk van Maassluis deed, als secretaris der voorloopige commissie, mededeeling, van wat deze had verricht. Er zijn thans 20 à 70 leden, die de zaak willen steunen en van een drietal giften was reeds f 170 in kas. Nadat Prof. Lindeboom er nog op gewezen had, dat het de plicht was van den Christen, zich het lot van doofstommen en blinden aan te trekken, werd met bijna algemeene stemmen tot de oprichting eener particuliere vereniging besloten, daar geen der afgevaardigden van kerkeraden machting had, te verklaren, dat zijn kerkerade de zaak ter hand wilde nemen. 30 van de 32 aanwezigen traden als leden toe. Van een tiental kerkeraden werd als corporatie het lidmaatschap toegezegd. Besloten werd, dat de vereniging den naam „Efatha” zou dragen en haar grondslag de Heilige Schrift zou zijn. Nadat de conceptstatuten voorloepig waren aangenomen, werd een voorloopig bestuur van 5 leden gekozen, bestaande uit het moderamen, (de heeren predikanten Beuker, Lindeboom en Vonk) en de heeren Dr. Van Minnen en Dr. Van Idenburg van Utrecht.

Dit bestuur zal, ten einde inlichtingen en gegevens te verzamelen, zich met de bestaande inrichtingen voor blinden en doofstommen in betrekking stellen en omzien naar een geschikte plaats tot vestiging van het instituut, en van een en ander rapport uitbrengen op de eerstvolgende vergadering (Mei 1889).

Schoolnieuws.

Aan de school der Ned. Ger. kerk, Oudegracht O. Z. B. te Utrecht, zijn tot onderwijzers benoemd de heeren W. Vermeer van Vianen, W. A. van Dongen van Utrecht en J. H. van Luijn van Utrecht.

Acte-Examens.

LAGER ONDERWIJS. Amsterdam, 16 en 17 Oct. Geëx. 8 cand., toegel. 6, n. l. de dames: M. A. Poggel van Bovenkerk, C. T. Averkamp, M. D. Wittop Koning, J. D. B. Bont en C. R. Bouman, allen van Amsterdam.

's Gravenhage, 17 Oct. Geëx. 8 vrouwel. cand. Toegel. de dames A. van der Hooft en H. C. Palm, beiden van 's Gravenhage.

Leeuwarden, 17 Oct. Geëx. 8 mann. cand. Geel, de heeren J. Bouma te IJlst en J. H. Ritman te Leeuwarden.

Maastrecht, 16 Oct. Geëx. 6 vrouwel. cand. Geel. 6, n. l. de dames W. J. C. Nollet, H. van Thiel en M. A. M. Cavatina te Venray, A. J. Ottenhoff te Venlo, L. Ch. C. M. Nijts en M. J. A. van Grinsven te Maastrecht.

De examens zijn gesindigd. Middelburg, 17 Oct. Geëx. 8 mann. cand. Toegel. 2, n. l. de heeren J. J. de Lange van Tholen en J. P. van de Sande van Schoondijke.

LEGER EN VLOOT.

Met 1 Aug. 1889, is aan den eervol uit zijn betrekking ontslagen boekhouder bij de directie der artillerie-inrichtingen te Delft C. A. J. Van Strijbos, pensiono verleend ten laste van den Staat, ten bedrage van f 463.

De luitenant ter zee 1ste kl. D. A. Kraaijenhoff van de Leur, gedetacheerd bij de afdeling Hydrographie aan het Departement van Marine, wordt met 1 Nov. a. s. op non-activiteit gesteld en vervangen door den luitenant ter zee 2de kl. J. H. Van Hoogstraten.

Aan den officier van administratie 1ste kl. J. P. Vasseur, is met ingang van 1 Nov. a. s. ter zake van in, doch niet door den dienst ontstane lichaamsgebreken, een jaarlijksch pensioen van f 1400 verleend met een verhoging van f 1125 's jaars, voor welk verblijf in milit. dienst in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën en tusschen de keerkringen; met gelijke dactekening bevoorrad tot officier van administratie 1ste kl. de officier van administratie 2de kl. J. C. Van Reyn.

familie-berichten.

GETROUWD.

's Hage, 17 Oct. G. H. D. Susanna en H. J. M. van de Ven. — Amsterdam, 17 Oct. E. de Wilde en S. Voorzanger. — Rotterdam, 16 Oct. H. Meijer en A. E. Falta. — Arnhem, 17 Oct. H. W. Alferink en A. B. Jongehuis. — Giesendam, 17 Oct. A. Visser en J. T. Brand. — Haarlem, 16 Oct. G. K. J. H. Classen en C. M. J. M. Peltenburg.

BEVALLEN.

Slikkerveer, 16 Oct. J. G. Schell-van Vliet, Z. — Rotterdam, 16 Oct. J. A. van Prooye de Vos, Z. — Arnhem, 16 Oct. E. Petri Wising, Z. — Zaandam, 16 Oct. T. Brat-Strating, Z. — Oldenzaal, 16 Oct. E. Leemans-Weil, D. — Vriezenveen, 16 Oct. T. Bouwmeester-Gorter, D.

OVERLEDEN.

's Gravenhage, 15 Oct. F. Smits, 67 j. — 's Hage, 16 Oct. J. D. Schneider, 83 j. — Leeuwarden, 16 Oct. O. M. de Witt. — Sneek, 16 Oct. M. Edsard Gra, 59 j. — Noordgouwa, 16 Oct. M. Hoeks, 84 j. — Rotterdam, 16 Oct. J. C. van Bochove, 83 j.

Ingezonden Stukken.

(Stukken, die niet geplaatst worden, kunnen niet worden teruggezonden.)

Waarde Redacteur!

Ware het niet, dat gij dat berichtje uit het *Evangelisch Zondagblad* aangezonden, dan doodelijke adem, die elc uitgaat van de Gereformeerdeheid als Curiosum aan uwe lezers had medegedeeld, zou ik er allerminst zelfs aan gedacht hebben, daarop eenige acht te slaan. Zelfs tegenstanders hebben zich gegreerd over de onbeschaamdheid waarmee men dat bericht, dat van het begin tot het einde gelogen is, de wereld heeft durven inzien. Het *Ev. Zondagblad*, als altijd tuk op sensationele berichten, nam het met commentaar over uit de oude *Zakfische*, die

Door plaatsgebrek zijn wij genoodzaakt eenige
Advertentie tot een volgend Nummer te laten liggen.

ADVERTENTIËN.

ONDERHOUD:

GERRIT VAN DER BEEK

EN

JENNEKE VAN DRUNEN.

Haarlemmermeer, 17 Oct. 1888. (8783)

GETROUWD:

A. MELCHERS

EN

M. J. W. GUEDE,

die, namens hunne wedersydse families,
aanneken hertelijken dank betuigen voor de
talrijke bewijzen van belangstelling en
vriendschap, zooval van hier als elders bij
hun Huwelijk ontvangen.

Amsterdam, 18 Oct. 1888. (8779)

Door Gods goedheid voorspoedig bevalen
van een DOCHTER ELISABETH DE
BUISSONJÉ, geliefde Echtgenote van
J. R. DE MILDT.

's Boek, 17 Oct. 1888. (8773)

Heden overleed in zijn Heer en
Heiland, onze geliefde Broeder
JACOB TIBBE,
in den ouderdom van 58 jaar.

Zijne bedroefde Zusters.

Aarlanderveen, 16 Oct. 1888. (8780)

Onze lieve WILLEM ALBERTUS
werd ons heden door den dood ont-
nomen; slechts elf weken mochten we
ons in zijn gezicht verheugen.

F. L. VAN DER BOM.

H. W. VAN DER BOM—

SIELOF.

Amsterdam, 15 Oct. 1888. (8769)

Na langzaam verval van krachten
ontsliep heden morgen, in den geze-
genden ouderdom van ruim 74 jaren,
mijn geliefde Echtgenoot en der kin-
deren zorgvolle Vader

DOUWE JANES STEINFORT.

Goed 46 jaren mocht ik met hem
in den echt doorleven. Zacht en kalm
was zijn heengaan, en in stille hope
op de Eeuwige Zaligheid. Dit troost
het gewonde hart.

ANTJE VOGEL,

Wed. D. J. STEINFORT,

en de Kinderen.

J. STEINFORT.

R. STEINFORT—v. LOON.

J. DE JONG.

J. DE JONG—STEINFORT.

S. STIENSTRA.

L. STIENSTRA—STEINFORT.

Minnaert, 16 Oct. 1888. (8768)

Algemeene Kennisgeving.

Voor de vele bewijzen van deelneming,
ondervonden bij het overlijden van mijn
geliefde oudste Dochter, betuig ik, ook
namens mijne enige Dochter, mijn harte-
lijken dank.

Wed. J. A. POT—JONGBLOED.

Sneek, 17 Oct. 1888. (8776)

Oproeping van erfgenamen.

Zij, die als bloedverwanten in de moeder-
lijke lijn van Mej. de Wed. VLEMMING,
geb. VAN DIJK, overleden te Utrecht den
17den September 11., aanspraak zouden
kunnen maken op hare nalatenschap, wor-
den verzocht met overlegging van bewijzen
vóór of op den 15den November a.s. zich
aan te melden bij den Notaris N. G. GEEL-
KERKEN, te Utrecht. (8774)

De Burgemeester van Wonsradeel cer-
tificeert, dat de beide door den Heer
A. H. VAN BERGEN te Heiligerlee aan
de gemeente geleverde Brandspuiten, uit-
stekend aan de verwachting hebben be-
antwoord en tot tevredenheid van het ge-
meentebestuur zijn geleverd.

Witmarum, 10 Oct. 1888.

De Burgemeester voornoemd.

(was get.) C. W. C. T. VISSER Fzn.

TOT ZIJN LEEDWEZEN

moet het Bestuur eener School met den
Bijbel wegens financiële bezwaren eerlang
een degelijk (Hulp)onderwijzer ontslaan.
Mocht door deze de aandacht van Besturen,
aan wier school eene vacante betrekking
is, op dezen persoon gevestigd worden,
zoo is het Bestuur en de Hoofdonderwijzer
volgaarne bereid, verdere inlichtingen te
verstrekken.

Brieven, lett. A. E., Bureau van dit blad.

Wegens ziekte v. d. Heer STEPHAN
vraagt ondergeteekende een

beschaafd en degelijk ONDERWIJZER.

Kennis Fransch vereischte, taalakten aan-
beveling. Brieven met nauwkeurige inlich-
tingen aan den Hoofdond. der Chr. Sch. v.
M. U. L. Ond. J. B. MELJENEN.

Leiden, St. Rijn 2. (8770)

Door onvoorziene omstandigheden wordt
tegen November gevraagd op een stil dorp,
niet ver van Rotterdam, eene fatsoenlijke,

NETTE TWEEDE MEID,

bekwaam in het strijken en naaien en van
den P. G. Zonder goede getuigen onnoodig
zich aan te melden.

Adres, lett. A. M., Hulpkantoor te
Berkel en Rodenrijs. (8766)

Men zoekt tot gezellig verkeer en eenige
assistentie, bij twee Dames op leeftijd, tegen
genot van kost en inwoning,

EENE JUFFROU,

van den P. G., niet beneden de 40 jaar.
Zij, die eenige geldelijke vergoeding willen
betalen, gemiet de voorkeur.
Brieven franco, onder lett. L., worden
ingewacht bij den Boekhandelaar W. A.
BESCHOOR, 's-Gravenhage. (8772)

Te Koop gevraagd:

Bundel 1, 2 en 3 van de eerste Serie
van Dr. KUYPER: UIT HET WOORD.
Ook enkele Bundels kunnen dienen. Brie-
ven franco, motto: »Uit het Woord,» aan
het Bureau van dit blad.

HOUT.

OPGAVE van droog en belegen BEU-
KENHOUT gevraagd, geschikt voor laad-
werk en heien. Klaregemaakt of niet.
Brieven franco, lett. A. D., Bureau v d blad.

Christ. School te Wormerveer.

In hartelijken dank ontvangen van G. A.
de J. te Sch. f 2.50; A. C. W. Sch. te H.
f 1; A. B. te A. f 2; C. R. R. te O. f 2.50.
Onze School bloeit. — De behoefte is
groot. — Wie helpt ons verder?
W. BAKKER Kz., Penningm.

M!

MACHINEFABRIEK WITTEL & Co.,
Enschede, levert solide zware Lieren,
enkel werk f 30.—, dubbel werk f 45.—.
Broedkneemachines van de beste
constructie prijs f 100.—.

Stoom-, Ijs-, Boter- en Kaasfabriek MELKINRICHTING.

Deze inrichting stelt zich steeds en uit-
sluitend ten doel het leveren van prima
versche Onvervalsche Deltsche GRAS-
BOTER, waarop bijzonder de aandacht
wordt gevestigd in dezen tijd van veel-
vuldige vervalsching met Margarine- of
Kunstboter.

De prijs is tot aanst. Donderdagavond:
franco Rotterdam en Den Haag f 1.80 p. Kilo.
Amsterdam » 1.90 » »

Naamstempel op de Boter.

Verkrijgbaar in Potjes van 1/2 en 1 Kilo
te Amsterdam bij Th. Franken, firma H.
Vingerhoed, Kalverstraat 216; te Rotterdam
bij Ter Marsch & Co., Lamsteeg No. 5,
Westzeedijk No. 34, Aert van Nestrat
No. 66, Binnenweg, hoek Paardstraat,
No. 76, en Diergaardelaan No. 14 (Boule-
vard), en te 's Hage bij J. H. Varenkamp
& Zn., Groenmarkt No. 33, en G. H. D.
Susanna, Wagenstraat No. 109, bij wie,
evenals direct aan ons adr., Bestellingen
worden aangenomen op leveringen in Vaatjes
van 5, 10 en 20 Kilo en in Potten. (7838)

B. VETH & Co., Delft.

H.H. ROOKERS!!

Wilt U profiteren van eenige restanten geurige Liquidatie Sigaren die
tegen Spotprijzen van de hand gedaan worden, bestelt dan spoedig onder-
staand pak No. 1, nl.:

400 puike, geurige en pittige Sigaren,

van f 10.25, thans voor f 6.55 franco door 't geheele land, te weten:
100 LANDOR, vroeger f 30.— thans voor f 22.— per Mille.
100 JOCKEY, » 25.— » » 17.— » »
100 PANATELLA, » 25.— » » 14.— » »
100 T. P. I., » 20.— » » 12.— » »

Zij zijn allen netjes verpakt, goed gesorteerd, branden sneeuw wit en de
geur is overvloedig! Verder aanbevelen overbodig, ze recomanderen zich
bij 't rooken zelf en wanneer ze niet uitmuntend bevallen, nemen wij ze nog
binnen 14 dagen op onze kosten terug.
Kan het solieder? Nu dan, zendt spoedig Postwissel, de voorraad is
niet groot meer.

BEEK, DE LOZANNE & Co.,

Sigarenfabrikanten te Hilversum.

P.S. Heeren Predikanten behoeven geen Postwissel vooruit te zenden,
doch ontvangen direct na bestelling. (8739)

LICHT, MIDDEL of ZWAAR?

Meisjes en Jongens Ge Kunt Tevreden Zijn.

PAKKET A. Mevr. v. CALCAR's Handboeken voor Meisjes, om allerlei Vlecht-
en Cartonwerken zonder onderwijzeres te leeren maken, 2 deelen vol met afbeeldingen.
Prijs f 2.50.

Dat is nu uitstekend en goed, spelen en toch leeren; de naam van Mevr. v. CALCAR
is waarborg, dat deze handboeken deugdelijk zijn. De twee boeken, kort geleden uit-
gegeven voor f 2.50, thans voor slechts f 1.50.

Bovendien ontvangt men hierbij het beroemde werk ROSA VAN TANNENBURG,
door C. SCHMID, allerlaaste fraaie druk, ingebonden in prachtband.

DUS. De twee Handboeken over het Vlechten, Cartonwerken, enz. enz., met het
voortreffelijke werk ROSA VAN TANNENBURG, in prachtband te zamen
voor slechts f 1.50.

PAKKET B. Mevr. v. CALCAR's Handboeken voor Jongens, om allerlei
Timmer-, Draai- en Snijwerken zonder onderwijzer te leeren maken, 2 deelen vol met
afbeeldingen. Prijs f 2.50.

Deze twee uitstekende boeken voor Jongens thans voor slechts f 1.50 en ook,
evenals bij pakket A, een mooi Prachtwerk er bij, en wel een Ex. der vol-
ledige Lotgevallen van ROBINSON CRUSOE, naar de oorspronkelijke uitgaaf bewerkt
door G. VELDERMAN, 212 bladz. dik, nieuwste druk, vol met gekl. pl., fr. gebond.

DUS. De twee beste boeken van Mevr. v. CALCAR met het beroemde werk van
ROBINSON CRUSOE, fraai gebonden, dat alleen wel f 1.90 waard is, te
zamen voor slechts f 1.50.

Te bekomen bij D. BOLLE, Bazaar van goedkope Boeken, Hang bij de Visc-
markt, Rotterdam. Franco thuis op ontvangst postwissel f 1.50, waarbij staat:
Nieuw Aanbod, A of B. (8771)

VRIJE UNIVERSITEIT.

Op Zaterdag 20 October, den Stichtingsdag der Vrije Universiteit, zal te één
ure in de SCHOTSCHE ZENDINGSKERK het Rectoraat in eene Openbare Samen-
komst van den Senaat worden overgedragen aan Prof. Dr. F. L. RUTGERS.

De aftredende Rector, Prof. Dr. A. KUYPER, zal daarbij eene redevoering houden
in de Nederlandsche taal.

Een ieder heeft bij deze plechtigheid vrijen toegang. Voor Dames is de eerste
galerij gereserveerd.

Amsterdam, 17 October 1888.

KUYPER,
h. t. Rector.

Massage, Heilgymnastiek en Advies

in alle Orthopaedische aangelegenheden.

MILO & v. NIEUWENHUIJSE,

WETERINGSCHANS 119, AMSTERDAM.

Behandeling ten huize der patiënten of aan ons adres.

Spreekuur: WETERINGSCHANS 119, van 12 tot 1.

WENHAM-PATENT-GASLAMPEN

worden thans ook geleverd in het Nieuwe Model »ECLIPSE»; door lagen prijs en
enorme lichtkracht speciaal geschikt voor groote LOCALITEITEN, FABRIEKEN
en WINKELKASTVERLICHTING.

Uitsluitende Vertegenwoordigers voor Nederland en Koloniën:

VAN DEN BERG & Co.,

Prins Hendrikkade 163, AMSTERDAM.

KANKER!

Genezing zonder bloedige operatie, van
Kanker, Klieren, Gezwellen, Huidziekte enz.
Speciale methode wijlen Dr. A. WINDE-
LINX, door een ervaren Arts, Maandags
en Vrijdags van 5—7 uur. Weteringschans
37, A. WINDELINX, Amsterdam.

Okhuysen's Kindermeel.

Het OKHUYSEN's Kindermeel is het
meest praktische bijvoedsel bij de Moeder-
of Koemelk. Bij niet voldoende voeding
met de melk, wordt het OKHUYSEN's
Kindermeel 2- of 3-maal daags als pap
toegevend.

Het OKHUYSEN's Kindermeel is voor
zuigelingen onmisbaar, en om den goed-
koopsten prijs en om de deugzaamheid en
om het groote succes, wordt het OKHUY-
SEN's Kindermeel door Artsen eenparig
aanbevolen en gesteund door alle specia-
liteiten op het gebied van Kindervoeding.
Pak 5 ons 25 Cent, half pak 13 Cent.
Soliede firma's vragen prijs en condities
bij den Hoofd-Agent: WIJNAND NIMMO,
Rotterdam, of bij den speciaal Agent voor
Amsterdam, PAUL A. JACOBS, Heeren-
gracht, Amsterdam.

Landbouwers!

Vraagt prijzen en teekeningen der Whee-
ler & Melick Co. Dorschwerktuigen bij
den Hoofd-Agent D. DEN DEKKER, te
Almkerk bij Gorinchem. (6957)

NUMAN's

Schiedamsche Maagbitter,

Schiedamsche Bitterkruiden

en EXCELSIOR ELIXIR.

Monsters en Prijs-Couranten zijn ver-
krijgbaar bij FRANS VISSER te
Schiedam den eenigen fabrikant

WOLREGIME.

Normaal-Wolhemden, Onderbroeken, Borstrok-
ken enz., syst. Dr. JAEGER, uit de eenig geconcessioneerde
fabriek van W. BENDER SCHNE, te Stuttgart, door heeren Doc-
toren als voorbehoedsmiddel tegen verkoudheid en rheuma-
tiek, ten eerste aanbevolen.

Voor Heeren, Dames en Kinderen in alle afmetingen tot de
laagste prijzen verkrijgbaar in het Depot van Dr. Jaeger's
Orig. Normaal-Wolartikelen.

K. F. DEUSCHLE-BENGER,

Kalverstraat 157, Amsterdam.

Een Specialiteit in deze Artikelen in geheel Nederland.

Bij H. C. VOORHOEVE Jzn. te 's-Gravenhage is verschenen:

DE BLIJDE BOODSCHAP

Almanak voor 1889.

Met NEGEN Platen.

Prijs 10 Cents; 50 exempl. f 4.50; 100 exempl. f 7.50.

Om aan het verlangen van velen tegemoet te komen, is onze ALMANAK dit
jaar de helft kleiner dan vroeger, doch aan beide zijden bedrukt; het ééne halfjaar.
aan den eenen en het tweede halfjaar aan den anderen kant. (8499)

GEDRUKT TER KON. NED. STAATSDRUKKERIJ, WARMONSTRAAT 106 AMSTERDAM.

De accuraatst loopende DAMES- en HEEREN-HORLOGES

zijn de

Amerikaansche Waltham Mass.

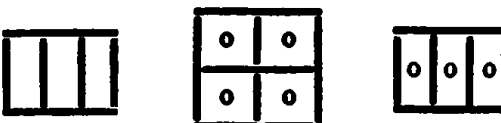
NEDERLANDSCHE

Kabinet-Inktfabriek,

NEELMEIJER & Co.,

Apeldoorn.

Vraag uw Boekhandelaar dezen
werkelijk voortreffelijken Inkt.

VERBETERDE

Houtskool-Briquetten,

van de zuiverste grondstoffen vervaardigd,
welke geen reuk of walm afgeven, in drie-
erlei vorm, tegen de laagst mogelijke pri-
zen verkrijgbaar, aan de Stoombriquetten-
fabriek van

C. JONGENBURGER,

(189) te Alphen a/d Rijn.

NEDERLANDSCH

KUNSTHAARWERKFABRIEK.

Nauwe Marktsteeg (over de Firma Sinkel).

te ROTTERDAM.

Specialiteit van Dames- en Heeren-
Pruiken, Bandeaux, Vlechten, Pony-
frontstukken 30 modellen, Dekstukken
voor breede scheidingen of kale krullen,
tot de meest concurrerende prijzen.

MARIA HAEZEBROEK.

f 1.25. Gebonden f 1.65.

De Hedendaagsche Kookkunst,

of de wetenschap om lekker en goed-
koop te eten en te drinken.

Vermeerderd met eene Handleiding om-
trent het Voorsnijden, Bedienen en aan-
richten der Tafel; Tafelmennu's voor alle
seizoenen, benevens het Voordienen der
Wijnen bij de verschillende gerechten, de
Indisch Tafel, de Slacht, Berekeningen van
Benodigdheden voor Grooten en Kleine Ge-
zelschappen. 't Gebruik van Vet en Boter
in de keuken. 't Bewaaren van allerlei arti-
kelen, een Aankomst met allerlei nuttige
en gewichtige mededeelingen en voorschrif-
ten, benevens een Alfabetisch Register.
Zevende druk met 51 houtsnedenfiguren.

Wie weten wil wat dit zoo gunstig be-
taillde keukenboek al bevat, vrage het gedat-
teilde prospectus.

Gouda G. B. VAN GOOR ZONEN, Uitgevers.

WINTERSEIZOEN.

No. 19-24 van „DE BAZAR”,

DAMES-MODEGIDS.

HET BIJ UITSTEK PRACTISCHE EN GOED-

KOOPTE DAMES-MODE-TIJDSCHRIFT.

Abonnementen worden aangenomen op

DE BAZAR Nos. 19/24 zond. Pl. f 1.—

» met 6 gekl. Pl. » 1.50

» met 3 gekl. Patr. » 1.50

» met 6 gekl. Pl. en » 2.—

TIJDSCHRIFT VOOR FRAAIE HANDBERKEN.

Nos. 7-8 f 0.50.

DEN HAAG. — GEBR. BELINFANTE.

31 October.

Bijzonder geschikt ter uitdeeling op den
Hervormingsdag, is het boeiend geschre-
ven boekje:

DE MONNIK.

DIE DE WERELD IN BEROERING BRACHT

Met 8 platen en portret van LUTHER.

Prijs 20 Cent.

Uitgever H. C. VOORHOEVE Jzn.,
Den Haag. (8206)